

Правові основи відшкодування шкоди, завданої суб'єктами підприємницької діяльності

Даяна Крушельницька

*студентка магістратури, спеціальність «Право»,
освітня програма «Право», юридичний факультет,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: krushelnytskadm@krok.edu.ua*

Вікторія Корольова

*к.ю.н., доцент,
професор кафедри державно-правових дисциплін,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: ViktoriyaV@krok.edu.ua,
ORCID: 0000-0003-2998-6144*

Інститут відшкодування шкоди – це інститут, що забезпечує реакцію суспільства на порушення норм права та виконує відновлювальну функцію, спрямовану на приведення майнового стану потерпілого до стану, що існував до правопорушення. Основним законодавчим актом, що регулюють відносини у сфері відшкодування шкоди є Цивільний кодекс України [1].

Проте, ч. 2 ст. 9 ЦК зазначає, що «особливості регулювання майнових відносин в сфері господарювання можуть встановлюватися законом», а ч. 2 ст. 4 ГК - що «особливість регулювання майнових відносин суб'єктів господарювання визначаються цим Кодексом» [2].

Отже, правова основа відшкодування збитків у сфері господарювання на рівні законів представлено як ЦК України, так і ГК України.

У Роз'ясненні Вищого арбітражного суду України «Про деякі питання практики вирішення спорів пов'язаних з відшкодуванням шкоди» від 01.04.1994 року в редакції Рекомендацій президії Вищого господарського суду України від 29.12.2007 р. № 04-5/239, вказується на необхідність «враховувати особливості стягнення збитків за завдану неправомірними діями шкоду, передбачені спеціальними нормами ГК України (частина третя статті 249, частина перша статті 39, частина перша статті 153, частина перша статті 159, частина третя статті 162, частина друга статті 178, частина друга статті 216)», зокрема, вказується на необхідність врахування відповідно до частини шостої статті 225 ГК методик визначення розміру збитків у сфері господарювання [3].

Положення ЦКУ та ГКУ про стягнення збитків за порушення зобов'язань можуть бути використано в частині, що не суперечить гл. 82 ЦК, для врегулювання відносин із відшкодування деліктної шкоди, в тому числі за аналогією закону.

Норми про відшкодування збитків у сфері господарювання містяться і в інших законах, наприклад, в Законі України «Про захист економічної конкуренції» [4], Законі України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» (ст. 7), [5], Законі України «Про страхування» (ст. ст. 3, 7, 9 та ін.) [6], Законі України «Про оренду державного та комунального майна» (ст. ст. 13, 18, 27) [7] та ін., положення яких носять як загальний характер, так

і регулюють такі важливі аспекти відшкодування збитків у цих сферах, як обсяг відшкодування та порядок вирішення відповідних спорів, конкретизовані підстави відповідальності у відповідних відносинах та ін.

Крім законів, особливості відшкодування збитків врегульовано постановами КМУ, якими затверджено ряд методик визначення розміру відшкодування збитків у сфері господарювання.

Так, наприклад, постановою КМУ від 26 квітня 2003 р. № 631, затверджено Методику обчислення розміру збитків від забруднень нафтою. Ця Методика встановлює основні вимоги до обчислення розміру збитків, завданих державі в результаті забруднення навколишнього середовища, що сталося в разі витоку або зливу нафти із суден, а також суб'єктам господарської діяльності, які зазнали збитків внаслідок витрат на попереджувальні заходи або заходи щодо відтворення природних ресурсів, які були фактично прийняті або повинні бути прийняті, або внаслідок неoderжаних через порушення господарської діяльності доходів, відповідно до Міжнародної конвенції про цивільну відповідальність за шкоду від забруднення нафтою 1992 [8].

Отже, правовою основою для відшкодування шкоди, завданої суб'єктами підприємницької діяльності є Цивільний кодекс України, норми якого встановлюють загальні положення щодо відшкодування шкоди, Господарський кодекс України, норми якого встановлюють особливості відшкодування збитків у сфері господарювання на основі концептуалізації таких особливостей щодо збитків у сфері господарювання, інші законодавчі акти, в яких містяться положення, що встановлюють особливості відшкодування шкоди в господарських відносинах.

Список використаних джерел

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. Верховна Рада України. 2003. № 40-44. Ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
2. Господарський кодекс від 16.01.2003 р. Верховна Рада України. 2003. № 18, №19-20, №21-22. Ст. 144. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.
3. Роз'ясненні Вищого арбітражного суду України «Про деякі питання практики вирішення спорів пов'язаних з відшкодуванням шкоди» від 01.04.1994 року в редакції Рекомендацій президії Вищого господарського суду України від 29.12.2007 р. № 04-5/239. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_215800-94#Text.
4. Закон України «Про захист економічної конкуренції» від 11.01.2001 р. Верховна Рада України. 2001. № 12. Ст. 64. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#Text>.
5. Законі України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» від 12.07.2001 р. Верховна Рада України. 2001. № 47. Ст. 251. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2658-14#Text>.
6. Законі України «Про страхування» від 07.03.1996 р. Верховна Рада України. 1996. № 18. Ст. 78. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
7. Законі України «Про оренду державного та комунального майна» від 03.10.2019 р. Верховна Рада України. 2020. № 4. Ст. 25. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-20#Text>.
8. Про затвердження Методики обчислення розміру збитків від забруднення нафтою: Постанова Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2003 р. № 631 URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/631-2003-%D0%BF>.